

Oponentský posudok k diplomovej práci:

INTENCE UMĚLECKÉ FOTOGRAFIE. MOŽNOSTI A LIMITY ECOVY RECEPČNÍ ESTETIKY NA PŘÍKLADE VÝSTAVY „TAK PRAVIL LaCHAPELLE“

BC. Alena Pecháčková

V posudzovanej diplomovej práci mimovoľne vyvstane otázka: čo bolo prvé, záujem o Ecove „otvorené dielo“, jeho teórie interpretácie a recepcie, alebo obdiv k provokatívnej, gýčom prešpikovanej fotografii známeho „postmoderného zberača“ Davida LaChapelle. Ak je totiž pozitívna odpoveď na prvú možnosť, očakávala by som zo strany autorky *iný* výber prípadového materiálu (*iného* autora, *inú* umeleckú fotografiu), než ten čo sa objavil na výstave v Rudolfine a znamenal hotový útok na naše „estetické nevedomie“; ak naopak platí druhá možnosť, bolo by na mieste jasnejšie formulovať kritické, alebo pritakávajúce stanovisko zo strany autorky. Odpoveď bude pravdepodobne situačno-kontextová: zhoda medzi zaujímavými prednáškami o Ecovi na našej katedre a výstavným projektom z dielne P. Nedomu a O. Urbana na prelome rokov 2011/12. Nie som si však istá, či je to dostatočný dôvod pre tento zvláštny sobáš a nie vždy presvedčivé intelektuálne exercície, ktoré nasledujú. Dôkazom je vo finále i autorkino záverečné zistenie: najdôležitejšou intenciou umeleckej fotografie je *intencia autora* (teda presne to, k čomu mal Eco výhrady), iba vďaka nej je možné priblížiť sa k „správnej“, či „rozumnej“ interpretácii (s. 69). Ak uvážime, že hlavnou intenciou/zámerom autora skúmaných fotografií bolo dodať fotografiám punc „umeleckosti“ (aj napr. vďaka citáciám autorít z dejín umenia, či odkazom na kresťanskú symboliku) - teda po dosiahnutí vrcholu v pomijívom svete komercie získať i úspech v nesmrteľnom svete umenia -, potom má autorka diplomovej práce určite pravdu. V tom prípade však už nemôže byť reč o skutočne „otvorenom diele“, pretože jeho jedinou intenciou je „byť umelecké“, tečka.

Za prínosné môžeme v diplomovej práci považovať kapitoly o Ecovej recepčnej estetike a teórii interpretácie. Autorka pracuje so základnými Ecovými textami, ku ktorým sa daná problematika vzťahuje, rozoberá jednotlivé pojmy (intencie autora, čitateľa a diela, modelový čitateľ, nadinterpretácia, atď.) a opisuje ich fungovanie. Keďže ide o pojmy relatívne datované, hodilo by sa lepšie ukotvenie z hľadiska chronológie, ako aj kritického zhodnotenia, príp. odvážnejšia bádateľská iniciatíva práve kontextu pokusov ich využitia v oblasti vizuálnych sdelení/diel (trebárs W. Kemp a jeho metodológia recepčnej estetiky u výtvarných diel). Kapitola venovaná Davidovi LaChapelle je najmä faktografická a informačná a do veľkej miery, priznane, kopíruje názor kurátora výstavy Otto Urbana, s ktorým autorka urobila krátke interview. V poslednej tretej kapitole autorka prináša toľko sľubovanú interpretáciu niekoľkých LaChapellových

fotografií: oznamuje nám, že fotografia sa pre ňu stáva otvoreným dielom „do ktorého nahlédn[e] své skrze empirické zkušenosti, subjektivní recepce a pocity, které [ji] ovládnou skrze fotografii“ (s. 58). Pri interpretácii si okrem toho pomáha vytvorením „vyfabulovanej“ interpretácie vymysleného recipienta, ktorá má byť zámerne „nesprávna“. Účelom tejto neštandardnej taktiky je potvrdiť Ecovu „neomylnosť“ v jeho teóriach: to, že môže existovať viac interpretácií, ktoré vznikajú v procese neohraničenej semiózy, i to, že dobrá interpretácia môže túto reťaz signifikácie (akési prebujnenie významu) zablokovať. Domnievam sa, že ide o tvrdenie, ktoré nepotrebuje špeciálne potvrdzovanie v podobe vymysleného interpreta. Najmä ak sa jedná v podstate o zrozumiteľné a „čitateľné“ diela Davida LaChapelle prevedené v jeho tak typickom, „vizuálne slastnom“ farebnom glam štýle. Ani odkazy do dejín umenia (ktoré sú mimochodom na hony vzdialené *interpretáciám* v duchu Picassa, alebo Duchampa) neskomplikujú základné sdelení fotografií: to, že všetok luxus komercie, lesk celebrit a inštitucionalizovaný voyeurizmus sú viditeľným prejavom hlbokého a nenapraviteľného rozkladu všetkých hodnôt, vrátane krásy a zbožnosti (ArtTalk.cz).

Ak som sa snažila povzniesť nad relatívnu zbytočnosť celého cvičenia a nájsť v práci pozitívne momenty, medzi ktoré patrí práve poctivé štúdium „ekovských“ textov, ale aj úctyhodný poznámkový aparát, tak určite tomu nepomohla štylistická kvalita práce a výskyt obsahových nepresností (od zamieňania hermetického a hermeneutického driftu u Eca (s. 31), cez spájanie Michelangelovej fresky výlučne s renesanciou (freska patrí do manierizmu), až po prekrútené tvrdenia, že „estetický stimul sa nazýva také vkusem“, príp. že „estetika je ryze subjektivní kategorie“, s. 34). Kolísavá kvalita textu po stránke obsahovej sa prejavovala i na formálnej úrovni. Text je poznačený množstvom nešikovných formulácií: vo vetách chýbajú vetné členy, predložky, spojky, nesedia gramatické zhody (dokonca ani v citátoch), vety sú častokrát ťažšie zrozumiteľné.

Napriek viacerým výhradám voči textu ako celku, ale aj voči jednotlivým častiam argumentácie, prácu doporučujem k obhajobe a navrhujem známku medzi 2 a 3.

V Prahe, 16.9. 2013

Mgr. R. Šafaříková, PhD.